

ט"ז סיוון שנת תשפ"ג לפ"ק, פה ברוקלי נוא יארק

לכבוד הרה"ג מורה לרבים רב דקיהילת עטרת ישע', הרבה שמחה בונם כהן שליט"א,
נעימות בימינך נצח.

אחדשוכטו"ס, ראייתי למע"כ שליט"א שיצא בכח דהתירא, לרגל אסיפה רabbות אלף ישראל
לכבוד התורה ולומדי', הנקרא "אדיר התורה", שנערך ע"י ישיבת בית מדרש גבוהה, והగאון הגדול רמצ"ב
שליט"א טרח בעצמו לבוא מא"י במיחוד לאסיפה זו, ור"ל קrhoו אסון באבילות על בנו, והתיר מע"כ
שליט"א (עם תנאים מסוימים) לבא לאסיפה לישא מדברותיו לקהיל הצמאים לדבר ה', בתוך שבעת ימי¹
אבלו. באתי בזה לחווות את דעתך בנידון, אע"פ אין דרכי לישא וליתן בעניינים הנוגעים הלכה למעשה,
אבל בפעם הזאת יצא מגדרי, כיון שהוא מייל' דפרהסיא שיש בזה חשש שלמדו רבים ממעשה רב,
ונמצאו נכשלין לעתיד לבא. והלא הרבה מהנאנספים אינם מבינים כלל בהלכה, וח"ו יכולם לבוא ע"י זה
ליידי מכשול, ולהקל בחומר איסורים דרבנן החביבים יותר מיין, וצריכים חיזוק יותר משל תורה. ואקווה
שם ישאו ויתנו ויבדرون מייל' בבב' מדרשה בנידון, יידעו רבים שאין היתר זה ברור, לא ידמו מילתא
לAMILTA, ובצע"ה לא תצא תקלת מכאן ולהבא.

מע"כ שליט"א בא בקצחה במקום שהי' לו לבא בארכאה, ולא הביא מהיין מקור מקומו טהור
להוראתו, וכבר נהוג לפנים בישראל להביא סמכים לפסק הלכה, ובפרט בהוראה שיתפרנס לציבור של
אלפי רבבות ישראל, חבל שלא הביא מקור לדבריו, נדרש לדעת מאין יצא הר התירא. וא"כ בבבאי
להעיר על דבריו, אוכל רק לשער בנפשי מהיין יצא היתר זה, וע"ז אדון. ואבקש את סליחתו אם אקצר,
כיון דמחמת טרדות הזמן קשה לי להאריך.

איתא במו"ק דף כ"א, אסור לקרות בתורה ובנבאים ובכתובים, ולשנות במשנה, במדרש
ובהלכות ובטלמוד ובאגדות. ואם היו רבים צריכים לו אינו נמנע. ומעשה ומת בנו של רבי יוסי בציפורי,
ונכנס לבית המדרש ודרש כל היום כלו. רבה בר בר חנה איתרעה ביה מילתא, סבר דלא למיפיק
לפירא. אמר ל' רבי חנינה אם היו רבים צריכים לו אינו נמנע. סבר לאוקמי אמרה עלי' אמר ל' רב
תניא, ובלבד שלא יעמיד תורגמן. ולא היכי עbid, כי הא דתניא מעשה ומת בנו של רבי יהודה בר
אילעאי, ונכנס לבית המדרש. ונכנס רבי חנני' בן עקיבא וישב בצדו, ולחש הוא לרבי חנני' בן עקיבא, ורבי
חנני' בן עקיבא לתרגם, ותרגם השמייע לרבים ע"כ. ומברואר בgam' דשי' לאבל ללמד תורה אם רבים
 צריכים לו, ומינה דגם שי' לצאת מפתח ביתו כדי ללמד לאחרני, כמברואר ברראבי' (ה' אבילות סי'
תתמא') דנככל בהיתר צריכים רבים דשי' גם ליכנס לבית המדרש. וכנראה שע"פ זה התיר מע"כ שליט"א
לשאת את הדרשה, דסביר מע"כ שליט"א דזה hei רבים צריכים לו.

ועל זה באתי לעורר ולערער, דהנה צריך ביאור מהו רבים צריכים לו, ומה נכלל בהיתר זה.

א') הרמ"א ביו"ד ס"י שפ"ד ס"א כתוב ז"ל יוכל לפסוק איסור והיתר ליחיד השואל אותו, אם אין אחר אלא הוא, וצריכין לו. אבל אסור לומר הלכה לתלמידיו, וכן נהגין, אף על פי שיש מקילין עכ"ל. וmbואר בדבריו ד אסור לרבי אבל ללמד לתלמידים, וכן נהגו, דלא מיקרי רב לתלמידיו רבים צריכים לו. והנה פשוט ד לתלמידים אכן תועלת גדולה בזה שרבם יlearn מהם, ובכ"ז פסק הרמ"א שלא מיקרי רבים צריכים לו, והינו משומש אפשר באחרני. א"כ נראה פשוט דהוא הדין בכל לימוד התורה או דרשה של חיזוק, דהו ק"ח מרבית לתלמידיו, דאפשרו רב לתלמידיו דה תלמידים ילמדו יותר ע"י רבם אסור, בודאי שדרשת חיזוק לאברכים שאפשר ע"י אחרים אסורה. והלא אסיפה כען זו שווה כמה שעות (וכן הי' שההו ארבע שעות), ואכן כמה דרשנים, בודאי הי' רק מעליותא אם הגאון שליט"א ידרשו, גם אפשר באחרני, ולא גרע מרבית לתלמידיו שאסר הרמ"א.

והנה המהרש"ל כתב בתשובה (ס"י ס"ו), הובא בש"ר יו"ד שם סק"ב) ז"ל ואףלוمان דס"ל שלא נקרא רבים צריכים לו אלא לדרש או לומר איסור והיתר ולא להגיד הלכה לתלמידים הינו שאפשר שישמעו ההלכה מפני אחרים אבל נערים קטנים שיש להם רב קבוע אינם עוסקים בעיון לפני רב שהוא כמו אחר מאחר שאינו קבוע להם א"כ בודאי צריכים לו ושרי עכ"ל. וא"כ בנערים קטנים באמת שר, ומיקרי רבים צריכים לו. וא"כ אולי סובר מע"כ שליט"א דדרשת הגאון שליט"א הוא כמו לימוד לנערים קטנים ולהכי שר. אלא פשוט דהmarsh"ל התיר רק בכח"ג, כ"כ, משומם דנערים קטנים צריכים את רבם, וא"א ע"י אחר כיוון שלא ילמדו בעיון והו ביטול תורה, ומיקרי א"א ע"י אחר, ולהכי שר, משא"כ בדין דין הי' רק מעליותא כש"ג, ואין ביטול תורה אסור.

והנה איתא בשו"ע יו"ד ס"י שפ"ד ס"א ז"ל אבל כל שבעה ימים אסור לקרות בתורה, נביאים וכתובים, משנה, גמרא, הלכות וגדיות. ואם רבים צריכים לו להتلמוד מותר, ובלבך שלא יעמיד תורגמן אלא יאמר לאחר, והאחר לתרגם, ותורגמן ישמע לרבים עכ"ל. וככתוב הרמ"א ז"ל הגה או ידרשו בעצמו. יוכל לפסוק איסור והיתר ליחיד השואל אותו, אם אין אחר אלא הוא, וצריכין לו. אבל אסור לומר הלהקה לתלמידיו, וכן נהגין, אף על פי שיש מקילין עכ"ל. וmbואר ברמ"אadam רבים צריכים לו אכן מ"ד דרשו ברבים, אבל אסור למד לתלמידים. ומקור דבריו הוא מרביבינו ירוחם [תא"ו נתיב כ"ח ח"ב] (אלא דרבינו ירוחם פסק למעשה להקל רב לתלמידיו). וא"כ אולי סובר מע"כ שליט"א דדרשת הגאון שליט"א באסיפה נכל בדין זה דרשו לדרש לרבים. אלא דבאמת צ"ע, מהו הר דרשה צריכים לו יותר מלמד לתלמידים, ובמה הוי דרשה זו צריכה יותר מלימוד לתלמידים. וככתוב העורך השלחן (יו"ד ס"י שפ"ד ס"ו) דדרשה זו הינו ראש ישיבה או למד הלכות של איסור והיתר ברבים. והינו adam אכן רבים שאינם יודעים הלכות מילא יאו להכשל באיסורים ח"ו, ולהכי מיקרי רבים צריכים לו דרשו לדרש להם בימי אבלו. חזין דין צריכים לו הוי הלכות איסור והיתר, או לדרש אותם ברבים או להורות ליחיד, או ראש ישיבה שרגילים התלמידים לדרשו בלימוד והינו א"א ע"י אחר, ודיננו כמו נערים קטנים שהתר

המהרשל, אבל רב לתלמידיו אסור, וכן לדרש פעם אחת דרשה של דברי התעוררות לרבים לא נכלל בזה. ומה דמשמע מפסקו של מע"כ שליט"א דחיזוק התורה נכלל בהיתר דברים צרייכים לו, לא אדע מהו מקור דבריו,adam לא צריך ללימוד עצמו עתה, מהו ההיתר, וחיזוק וכבוד התורה לא נכללו בהיתר של רבים צרייכים לו.

והנה רבינו ירוחם שם כתב ז"ל ואם רבים צרייכים לו פירוש לדרש או לומר אישור והיתר ואין שם אלא הוא וכו' עכ"ל. וכ"כ הרמ"א בי"ד שם. ולא ברור אם מש"כ ואין שם אחר אלא הוא, קאי רק על מש"כ דשתי לומר אישור והיתר, או דקאי גם על מש"כ דשתי לדרש ברבים, ואם קאי גם על מש"כ לדרש, א"כ נתבאר להדייה דבעין אין שם אלא הוא, ובדרשה דאפשר באחרני בודאי אסור. אך כוונתו אינה ברורה. ובאמת כבר בארנו גם ברב למד לתלמידיו, דין רבים צרייכים לו תלוי אם ליכא אחר ואין שם אלא הוא, ואם אף יהא מועיל ללימוד לא מיקרי רבים צרייכים לו, דלא כוארה זהו סברת המהרשל לשני ערים קטנים מרבית לגודלים, דבטרוייהו איך מעליותא אם רבם למד אותם, אלא דבבוחרים גדולים هو רק מעליותא, ואילו בנערים קטנים איך באיטול תורה, וא"כ הו' כמו אין שם אלא הוא. וא"כ באופן דאייכא אחר אסור כש"ג.

וטו לא אדע אם בימינו שיש טכנולוגי שאפשר לדרש מביתו, האם מותר לאבל שרבים צרייכים לו לצאת מביתו לבהמ"ד, ובפרט לאסיפה שיש ריבות אישי, כיוון שיכל למד מביתו. וא"כ גם לטעמי דמר הי' הגאון שליט"א צריך לדרש מביתו.

ב') האם יפסוק מע"כ שליט"א לכל ר"מ בישיבה שבאה לישיבה בימי אבל למד לתלמידיו, והרמ"א כתוב אכן נהוגין כן, ולא שמענו מי שעשה כן, ולא חזין רבנן קשיישאי דעתך הכא, וא"כ ה"ה הכא, לא נהגו כן (ומה דהתיר החזון איש פעם אחת לרמ"י למד בתוך שבעה, הי' לבוחרים צעירים שדינם כמו נערים קטנים שהתר המהרשל, ובכל אופן אין למדים ממשה רב, ולא נהגו כן).

ג') איתא בגם' דהיכא דמותר לאבל לדרש או למד משום דברים צרייכים לו, אסור למד בעצמו וגם אסור להעמיד מתרגם, אלא צריך שתלמיד יلوוח למתרגם והמתרגם יאמר לציבור. ודין זה נפסק בשו"ע יו"ד סי' שפ"ד ס"א, ז"ל ואם רבים צרייכים לו להتلמוד מותר, ובלבד שלא יעמיד תורגמן אלא יאמר לאחר, והאחר לתרגם, ותרגם ישמע לרבים עכ"ל. והוסיף הרמ"א, ז"ל הaga או ידרש בעצמו עכ"ל. נמצא מבואר במחבר דגם אם שרי למד אם רבים צרייכים לו, אסור למד בעצמו. אלא דהרמ"א חולק וכותב דשתי לדרש בעצמו. אמן בගירסה הישנה ברמ"א ובד"ר מבואר אייפכא אסור לדרש בעצמו, והיינו דבגירסה זו דברי הרמ"א הם הוספה בתוך דברי המחבר, ובלבד שלא יעמיד מתרגם או ידרש בעצמו. וא"כ מבואר אייפכא אסור לדרש בעצמו. וכן הוא לשון הלבוש (שפ"ד ס"א), ומפורש אסור לדרש בעצמו. והבהיר הגולה הוא שהגי' בדברי הרמ"א. ובאמת כבר כתוב הארוח מישור (נדפס בהערות בטור) דדברי באר הגולה צע"ג, דבד"מ כתוב הרמ"א להדייה אסור לדרש בעצמו, והמג'

לרמ"א ציין למרדכי, ובמרדכי מפורש איפכא אסור לדרוש בעצמו. וכן מפורש בה' שמחות למהר"ם (ס' מ"ג) ובראבי (ה' אבילות תתמ"א), אסור לדרוש בעצמו. ומה שהביא הבהיר הגולה מהאשרי', צ"ע דלאורה לא נמצא שם בדבריו. ומלבד הא דמפורש במרדכי, מהר"ם וראבי' אסור לדרוש בעצמו, כן מבואר ברמב"ם (פ"ה מה' אבל הט"ז) ובמחבר (שם). ובאמת הרבה הראשונים סתמו אסור לדרוש בעצמו, וכתבו דציריך להעמיד תלמיד שיאמר למתורגמן. עיין ברמב"ן בתורת האדם, או"ז ס' תל"ד, שבלי הלקט ס' כ"ו, רוקח ס' שי"ג, ולא כתבו דברי' דשרי' לדרוש בעצמו. א"כ מסתימת כל הראשונים האלה מבואר אסור לדרוש בעצמו. אמנם הערוך השלחן כתב דין דין זה שיר להמנינו, ודבריו צ"ע, דנtabar במחבר וכל הראשונים אסור, ולא אישתemptת אחד לומר דבריו דין דין זה נהג בזה"ז (ברבינו ירוחם שם באמת אייכא משמעות דהך דין אסור להעמיד תורגמן נהג רק בזמן דנהגו במתורגמן), אע"פ דבזמן לא נהגו במתורגמן, ובואר בזה דגם בזה"ז בעין שניי' ואסור לדרוש בעצמו, וכ"כ המחבר, וברמ"א (מלבד גירושת הבהיר הגולה). ובאמת סברת הערוך השלחן צ"ב, דהוא כתב דברין לעשות שניי', ולהכי אסור להעמיד מתרגם, ואם לא נהגו בזה"ז במתורגמן, אמא שרי' ללמד ללא שניי'. נמצא דגם אם דרשת הגאון שליט"א הי' רבים צריכים לו, נראה אסור לו לדרוש בעצמו, אלא ע"י אחר.

והנה איתא בגמ'adam רבים צריכים לו אינם נמנעו. חזין adam רבים צריכים לו לייכא חיוב למד, אלא adam רצה אינם נמנעו. וא"כ גם אם יאמר מע"כ שליט"א דסמרק על הערוך השלחן והבהיר הגולה, מה לנו לסמוך על קולא זו, כנגד השו"ע והרבה הראשונים, כיוון דליך חיוב בזה. ואני עניין להלכה בדברי המיקל באבל, דהוא נגד סתימת השו"ע (דדברי הבהיר הגולה צע"ג כש"ג) וכמעט כל הראשונים.

ד') איתא במו"ק דף כ"ב אסור לאבל ליכנס לבית השמחה, ודין זה מבואר ברמב"ם פ"ו מה' אבל ה"ו, ז', ושו"ע יו"ד ס' שצ"א. ויש בזה הרבה חילוקי' דיןיהם שאין כאן המקום להאריך. אבל דבר אחד מבואר שם, דבטור שבעה לכל השיטות אסור בכל עניין ליכנס לבית השמחה אפילו אם א"א לשמחה בלבדיו, עי"ש. ומהו שמחה, נתבאר שם adam איכילה ושתי' בודאי דהוי שמחה, אבל אפילו אם לייכא איכילה ושתי', כמו חופה, ג"כ אסור תור שבעה, כ"כ הרמ"א שם ס"ג. והנה באסיפה זו, הי' איכילה ושתי', לכל מאן דבמי קודם הדרשות, אמנם הי' בחדר אחר, וא"כ אולי אין זה בית המשתה, אבל גם בשעת הדרשות להרבה אנשים הי' איכילה ושתי' לרוב (ושמעתי מהאחד שהי' באחד מקומות אלו, דאפשרו בשעת הדרשות אכלו ושתו). ואפילו אם נימא דזה הי' רק ליחידים, ולא הי' איכילה ושתי' באולם הדרשות, כבר הבנוו אסור לאבל תור שבעה ליחופה כיוון דהוי בית השמחה. ונראה פשוט דכל אסיפה זו הוא מקום שמחה, דתכלית האסיפה הוא לשמח את הלבבות, ע"י שירה וזמירה (מיוזיק בלע"ז), ולכן באים רבבות אלף ישראל כדי שהשמחה תהא יותר שלימה. ובאמת גם הדרשנים אמרו שבאו לחגוג את שמחת התורה. ופשוט דשמחה זו של שירה וריקודים של אלפיים ורבבות מיקר' בית השמחה, שזהו כל תכלית האסיפה לרומם את הבאים ע"י דרישות יחד עם שירה וזמירה. ובאסיפה הי'

שירה וריקודים קודם הדרשות וגם אח"כ. ודבר פשוט הוא שם באסיפה זו יהי' רק דרישות ולא יהיה כלל שירה וזמרה, לא יהיו באים אלפיים ורבות לאסיפה, דכל הבאים על דעת כן באים, לשימוש בשמחת התורה, לרקוד וצמר ולשםוע דרישות, והכל מצטרף לשמחה אחת. היולה על הדעת שאבל תוך שבעה יבא לאסיפה זו. ולפי"ז לא יועיל כלל הר התירא דרבים צרייכים לו, דהותר לאבל רק ליכנס לבהמ"ד, אבל פשוט דאבל תוך שבעה אסור ליכנס לבית המשתה לדrhoש, גם אם רבים צרייכים לו, ואפילו אם תtabטל השמחה מבואר בשו"ע שם לגבי חתונה. ולהפוך את הזימרה (מיוזיק בלע"ז) לכבוד האבל, אינו מועיל, דאכתי בית השמחה הוא כ"ג, וגם לאחר צאת האבל עוד שרוי ורקידו וזימרו.

ה') מה דמע"כ פשיטה לי' דכשבא אבל לדrhoש לצורך ללבוש את בגד הקריעה, לדידי מספקא לי', דהנה איתא במנחות דף ל"זadam נפסקו הציצית בשבת בכרמלית שרי מפני כבוד הבריות, ועיין בשו"ע או"ח סי' י"ג ס"ג ברמ"א adam מתבישי לשבת בבהכנ"ס ללא טלית שרי ללבוש טלית פסולה מפני כבוד הבריות, ועיין"ש במשנה ברורה כמה אופני היתר. א"כanca נראה دائיכא כבוד הבריות, דעתני כל העדה על הדרשן, ואם אף מותר לבא לדrhoש, יש לצדדים ללבוש בגד שאינו קרוע.

והנה איתא במנוח קטן דף כ"ד ונפסק בשו"ע י"ד סי' ש"מ ס"ד דעל כל המתים אם רצה להחליף תוך שבעה מחליף ואין קווע, ומעשה דין הוא על שאר מתים, א"כ מעיקר הדין שרי להחליף את בגדי, וללבוש בגד שאינו קרוע, אלא דנאגו ללבוש את בגד הקריעת, וא"כ במקום שבא לדrhoש לפניו רבות, אם אף מותר לבא לדrhoש, פשוט دائיכא התירא בכבוד הבריות למנהג זה.

סוף דבר, קצחה דעתך מהבין איך אפשר להתריר לאבל ליכנס לבית השמחה לדrhoש בדברי תורה לפניך רבות. ולא אדע למה לי' למע"כ שליט"א לחפש התירים, שלא מיקרי בית המשתה, הלא גם לטעמי' דמר דהוי רבים צרייכים לו, בימינו יש טכנולוג' שאפשר לדrhoש מביתו, וגם אפשר באחרני, ובפרט דין רבים צרייכים לו הוא רק دائיכא נמנע וליכא חיובא.

החותם לכבוד התורה ולומדי',

zechak abba licetnashiyin

